

громадянам, які втратили працездатність внаслідок інвалідності або досягнення пенсійного віку, трудова пенсія, що залежить від трудового стажу і заробітку працівника до його виходу на пенсію, і недержавна пенсія, яка може розглядатися як додаткова до перших двох і може існувати як у вигляді корпоративних, так і індивідуальних пенсійних планів, особистих накопичень громадян, що розміщуються ними в недержавних пенсійних фондах і страхових компаніях.

Список використаних джерел:

1. Соціальний захист населення України. Статистичний збірник. К.: 2019. 123с.
2. Пенсійна система Німеччини. Пенсійний фонд України. URL: <http://www.uaib.com.ua/files/articles/203/49/Germany.pdf>
3. Дегтярь Л.С. Пенсионные реформы в развитых странах: новейшие тенденции и выводы для России. Проблемы прогнозирования. 2012. № 2. С. 101.
4. Ермаков Д.Н. Частное (приватное) пенсионное страхование в современной Германии. Вестник МГОУ. Серия «Экономика». № 4 / 2011. С. 10.

Ковальчук Майя Сергіївна
*Провідний спеціаліст відділу освіти, молоді та спорту
Чемеровецької селищної ради*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Зважаючи на те, що освіта є основою розвитку держави та суспільства, важливим є побудувати ефективну систему її фінансування та забезпечення, як за рахунок державних коштів, а також приватних.

Впродовж останніх років, в Україні відбувається ефективно впровадження реформ трансформації місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою, що зумовлює необхідність реформування галузі освіти в напрямі децентралізації управління, що вимагає впровадження реформ у системі фінансування середньої та дошкільної освіти, підзвітності та підпорядкованості освітніх установ на регіональному та місцевому рівнях, які повинні забезпечити обґрунтовані видатки, розвиток конкуренції, розширення контролю з боку громадськості та їх безпосереднього впливу на реалізацію своїх інтересів.

Запровадження таких змін і реформаторських дій зумовлено проблемами у фінансуванні освіти: неефективним використанням бюджетних коштів, нераціональним розподілом видатків та зниженням якості надання освітніх послуг, фінансуванням закладів освіти, а не самої освіти.

Враховуючи те, що в Україні фінансування освітніх установ та освіти загалом здійснюється в основному за рахунок коштів бюджетів різних рівнів, то можна говорити про децентралізацію, не лише як ту яка забезпечує фінансову самостійність, а й ту яка чітко визначає видаткові повноваження відповідних органів із закріпленням за ними відповідальності за виконання відповідних повноважень та усунення їх дублювання на різних рівнях управління.

Беручи до уваги те, що кожен регіон має свої особливості, все ж можна визначити проблемні галузі освіти, які мають типовий характер притаманний всім місцевим органам влади.

Серед основних недоліків слід виділити такі:

1. Нераціональне використання коштів на послуги освіти у зв'язку з нераціональним розподілом мережі освітніх закладів.

Адже часто спостерігаємо ситуацію згідно якої витрати на утримання одного учня, певних шкіл у сільських місцевостях, значно вищі за середні

витрати по регіону. Для прикладу можна взяти віддалені села у районах, де наповнення одного класу може бути рівне двом учням.

Варто звернути увагу й на те, що висока вартість навчання у таких малокомплектних школах тісно пов'язана з такими проблемами, як: неможливість забезпечити відповідного штату педагогів, часто буває що один вчитель викладає 2-3 різнопрофільні предмети, які не завжди відповідають його фаху, відсутність необхідної матеріально-технічної бази, сучасних комунікаційних зв'язків, тощо.

Як основний негативний наслідок – низька якість освітніх послуг, підтвердженням якої є низькі результати ЗНО і ця відмінність дуже помітна між учнями сільської та міської місцевості.

Заходи реорганізації та об'єднання мало укомплектованих шкіл, з однієї сторони є не популярними, проте ефективними, адже забезпечать підвищення ефективності використання видатків місцевих бюджетів. Тому проводячи оптимізацію шкіл в першу чергу необхідно, раціонально підійти до питання пільгової доставки учнів яким далеко добиратись від місця проживання. У об'єднаних школах в даному випадку якість освіти не повинна поступатись відповідним міським закладам.

2. Неврегульованість процесу фінансування закладів за рахунок освітньої субвенції.

А саме основним недоліком є те, що обсяги даного виду трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам в переважній більшості є значно меншими відповідних видатків місцевих бюджетів. Також, вагомим нюансом є те, що в першу чергу і в повному обсязі вона повинна покрити поточні витрати, і лиш тоді може скеровуватись на капітальні витрати.

Однак враховуючи дефіцит бюджету використання освітньої субвенції на фінансування капітальних витрат є в більшій мірі нереальним, що в ставить під загрозу оновлення матеріально-технічної бази.

3. Неможливість покращення реального матеріального стану закладів освіти у зв'язку з відсутністю належної підтримки не лише з боку держави, а й приватних інвесторів.

Яскравим свідченням цього є низька частка капітальних видатків місцевих бюджетів у загальних видатках по Україні. Основна частка капітальних видатків освіти припадала на капітальний ремонт і зовсім незначна – на капітальне будівництво. Як наслідок, педагогічні колективи вимушені шукати альтернативні джерела фінансування ремонтних робіт, використовуючи при цьому кошти батьків, спонсорську допомогу тощо.

4. Нераціональний розподіл коштів між різними сферами освітніх закладів.

Візьмемо до уваги витрати з бюджету на одного учня школи інтернат та учня (студента) ПТУ. Невже потреби цих учнів такі близькі, адже, потреби учнів шкіл-інтернатів значно більші, ніж у студентів ПТУ і можливості у них різні. Такі заклади як школа-інтернат повинні повністю утримуватись за рахунок бюджетних коштів, внесків меценатів, благодійних фондів, тощо. А ПТУ мають можливість проводити часткове самофінансування, залучення інвестицій з боку різних підприємств, організацій.

5. Суми бюджетних коштів часто не покривають необхідні потреб освіти.

Зокрема, для прикладу візьмемо державні дошкільні навчальні заклади та загально освітні школи. Практично усі послуги, які покриває бюджет - це утримання штату працівників та оплата комунальних послуг, частково ще капітальний ремонт. Чому частково, тому що практично всі ремонти здійснюються «з ініціативи батьків» та за їхні кошти. Тому можна простежити суперечливість Конституції, яка говорить про можливість отримання безкоштовного навчання.

6. Відсутність контролю за дотриманням норм законодавства у сфері освіти.

Постійне реформування і зміни у сфері освітніх послуг, не дають можливості зосередитись і провести якісну оцінку надання освітніх послуг. Адже зміни вносяться з великою частотою, оскільки відсутнє довгострокове планування.

А також відсутність жорсткого контролю та дотримання нормативно-правової бази зі сторони фінансування та використання коштів на освіту з державного та місцевих бюджетів.

7. Високий рівень інфляції та економічна нестабільність в країні.

Основний недолік у ефективному фінансуванні, розподілі та використанні коштів нашої держави є нестабільна економічна ситуація.

Незважаючи на ріст видатків у різних сферах, зокрема і освіти, ріст інфляції національної валюти крокує значно швидшими темпами, що не дозволяє ефективно підвищити рівень фінансування освітніх послуг, та зрівняти якість освіти в Україні з провідним країнами світу.

Отже, задля покращення та вдосконалення фінансування української освіти, необхідно:

1) Стабілізувати політику та економіку зокрема та проводити ефективну діяльність яка призведе до росту економіки та збільшення ВВП, ВНП, як результат стабільність національної валюти. Наслідком чого буде реальне зростання витрат на освітню сферу.

2) Ефективно використовувати наявних ресурсів, а також важелі впливу, з метою повноцінного забезпечення закладів освіти відповідними фінансовими ресурсами, а також запровадження контролю за рухом коштів у даному напрямку та відповідністю досягнення за їх рахунок поставленої мети.

3) Створення сприятливого інвестиційного клімату зі сторони підприємств та організацій в освітні установи, з метою їх фінансування, для отримання в майбутньому висококваліфікованої робочої сили. А також проаналізувати

освітні напрями підготовки майбутніх фахівців у відповідності до потреб регіону.

4) Забезпечити ефективну маркетингову та фінансову політику, а також використання внутрішніх резервів та самофінансування закладів, що забезпечить необхідний рівень освітніх послуг.

Коруняк Ірина Миколаївна
Спеціаліст відділу фінансів Чемеровецької селищної ради

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Інтеграція України до європейського співтовариства потребує врахування загальноєвропейських тенденцій розвитку фінансової системи та регулювання фінансових відносин. Особливої уваги потребує питання вивчення досвіду європейських держав у питанні забезпечення фінансової незалежності системи місцевого самоврядування, що торкається життєво важливих інтересів кожної людини, оскільки у більшості держав локальний рівень публічного управління відповідає на фінансування найважливіших суспільних послуг.

Архітектоніка бюджетної системи країни залежить від багатьох чинників: форми державного устрою, рівня економічного розвитку, історичних традицій місцевого самоврядування. Для держав з давніми традиціями децентралізації та федеративним державним устроєм (Канада, Німеччина, Австрія, Швейцарія та ін.) притаманна трирівнева бюджетна система, яка об'єднує федеральний бюджет, бюджети суб'єктів федерації (регіонів, штатів, кантонів, ленів та ін.) та бюджети муніципалітетів. Натомість, в унітарних країнах із сильними традиціями централізації влади (Франція, Японія, Польща, Україна) бюджетна система представлена двома рівнями, які об'єднують державний та місцеві бюджети. Відповідно до структури бюджетної системи формується бюджетне